

Regjeringens Europapolitikk

Janne Sjelmo Nordås

31. januar 2008, Bodø

Lysbilde 1:

Takk for invitasjon fra Kommunenes Sentralforbund til å delta på dagens seminar som er et samarbeid mellom KS og flere departementer, bl.a. Kommunal- og regionaldepartementet.

Først av alt skal jeg klargjøre mitt eget ståsted for hvorfor jeg mener en aktiv Europapolitikk er viktig. For dem som tror at jeg etter å ha trippa på brosteinen i Oslos gater har endra standpunkt fra NEI til JA i forhold til medlemskap i EU, så tar dere feil. Det har jeg ikke. På den andre side lever vi i et globalisert samfunn. Der samarbeid med andre nasjoner i Europa og verden for øvrig, gjennom organisasjoner og ulike tilknytninger er helt naturlig. Jeg ser at Norge har mye kunnskap å bidra med, og jeg ser også at vi kan lære mye av hva andre land gjør. Gjennom en rekke samarbeidsprogram skaffer vi oss muligheter til læring og finansiering. Dette er for en løsningsorientert politiker spennende muligheter!

Målet med denne konferansen er å øke kunnskapen om og engasjementet i Europa-saker på lokalt og regionalt nivå og mer spesifikt informere om europeiske samarbeidsprogrammer. Det er helt i tråd med Regjeringens ønske om at hele det norske samfunnet engasjerer seg i Europa-relevante spørsmål. Derfor er det meget aktuelt at KS har tatt initiativ til denne landsomfattende seminarserien på kommunalt og fylkeskommunalt nivå og jeg ser det som positivt at dere som er her i dag representerer både kommuner og fylkeskommuner, og også andre organisasjoner.

Lysbilde 2:

Den europeiske union, med sine 27 medlemsland, er en av verdens største økonomier og Norges viktigste handelspartner. Av vår eksport går ca 80 % til EU og av det vi importerer kommer ca 70% fra EU.

Norges forhold til EU er regulert av EØS-avtalen og Schengen-avtalen. EU utvikler seg stadig videre og fremforhandler programmer og politikk på en rekke områder –

for bare å nevne noen; forskning, forbrukerområdet, miljø- og energi, maritim politikk og helse.

Regjeringen ønsker at Norge skal ha klare synspunkter på den politikk som angår oss og som formes innenfor EU. Norge kan med sin kunnskap og gjennom formelle og uformelle kanaler og samarbeidsformer, felles verdier og kulturelle bånd ha mulighet til å bidra i utformingen av EUs politikk og beslutninger fordi dette er viktig for oss som nasjon. Denne klare målsettingen er nedfelt i regjeringens politiske plattform – Soria Moria erklæringen.

For å føre en aktiv og offensiv Europa-politikk må vi bli mer effektive, bedre koordinerte, og dyktige til å arbeide overfor EU. Vi må vite hva vi vil og hvordan vi skal oppnå våre mål, og vi må komme tidlig inn i diskusjonen om ny fellesskapspolitikk i EU. Vi må ha fokus på kunnskap om EU og EUs prosesser for å oppnå dette.

Lysbilde 3:

Regjeringen har lagt vekt på at arbeidet med Europa-saker skal inngå i det ordinære arbeidet i departementene og i deres underliggende organer, godt forankret på politisk nivå. Hvert enkelt departement er pålagt å utarbeide en **strategisk plan** for sitt arbeid overfor EU. Åtte strategiske planer er nå slutført og publisert på Europaportalen, blant annet fra KRD.

I sentralforvaltningen spiller **EØS-koordineringsutvalget** en meget viktig rolle. Der debatteres og forberedes alle sentrale EU/EØS-tema og politiske saker som regjeringen er engasjert i.

Kontakten med den norske EU-delegasjonen i Brussel er styrket. Likeledes utgjør de til enhver tid over 50 nasjonale eksperter ved EUs institusjoner en viktig ressurs i det norske EU-arbeidet.

For Regjeringen har det vært viktig å lage møteplasser der aktuelle Europa-politiske temaer kan diskuteres med aktører utenfor sentralforvaltningen. Det har kommet på plass et nasjonalt **Europaforum** som møtes årlig og ledes av utenriksministeren. I tillegg har vi det **regionale forum** ledet av UD og KRD på statssekretærnivå med representanter fra lokalt og regionalt nivå og Sametinget. **Forumet for arbeidslivets parter, forskerforum og NGO-forum** kommer i tillegg.

La meg spesielt nevne den årlige **Europa-konferansen**. I år arrangeres den i februar i Oslo og Europakommisjonens president José Manuel Barroso er hovedinnleder.

Ofte må det lokale og regionale Norge foreta tilpasninger til nye lover og regler som følger av samarbeidet innenfor EØS. Det er derfor all grunn til at dere er pådrivere i saker som angår dere og som drøftes i EU. Alle regioner og Kommunenes Sentralforbund har kontorer i Brussel og det er imponerende. Mange av dere har kanskje vært der på besøk?

På mange nivåer i Norge arbeides det direkte med EUs institusjoner og i europeiske organisasjoner for å påvirke politikk og beslutninger. Dette gjelder ikke minst de europeiske paraplyorganisasjoner som norske fylkeskommuner og delvis kommuner deltar i. Paraplyorganisasjoner som CPMR og AER. Dette er bra! Regjeringen ønsker at vi skal bli bedre i å koordinere våre tiltak, og komme så tidlig inn i beslutningsprosessene at det arbeidet vi nedlegger gir ønskede resultater.

Lysbilde 4:

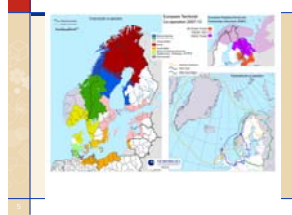

En mulig vei inn i strategiske prosesser er gjennom vår deltagelse i europeiske samarbeidsprogram. Interreg er hovedtema for samarbeidet mellom Norge og EU på det regionalpolitiske området. Det europeiske territorielle samarbeidet tar opp lokale grenseregionale spørsmål innenfor Interreg A-programmene og transnasjonale utfordringer innenfor B-programmene. C-programmene og ESPON gir norske aktører tilgang til større europeiske faglige nettverk.

Hvorfor deltar Norge? Interreg kan sies å ha betydning på flere måter.

1. For det første er Interreg et virkemiddel for regional utvikling. Det internasjonale samarbeidet er et ekstra redskap for nasjonale og regionale myndigheter og organisasjoner til å styrke det regionale utviklingsarbeidet. Arbeidet gir konkrete prosjektresultater, styrkede nettverk og er et redskap for læring og fornying av norsk politikk nasjonalt og regionalt.
2. For det andre er Interreg en del av EUs samhörighetspolitikk. Det er i Norges interesse å delta i et samarbeid om en balansert utvikling i Europa og nærområdene, som for eksempel Nordsjøen, Østersjøen og Nordområdene.
3. Til slutt kan jeg nevne at Interreg er et redskap for å fremme norske interesser innen Europapolitikken. Som ikke-medlem er en koordinert og aktiv Europapolitikk svært viktig for å sikre norske interesser innen EØS-samarbeidet og i internasjonale og bilaterale prosesser der EU og Norge deltar. Det gjelder for eksempel statsstøtteområdet, som setter grenser for offentlige tilskudd til næringslivet. Saken med differensiert arbeidsgiveravgift er bare et av flere eksempel på at internasjonale rammebetingelser setter grenser for norsk handlingsrom.

Lysbilde 5:

Norges bidrag til Interreg over hele programperioden 2007 – 2013 vil bli rundt 730 millioner kroner. Av dette er omtrent 500 millioner kroner fordelt til de grenseregionale programmene. De restene 230 millioner kronene vil i det alt vesentlige bli fordelt på de transnasjonale og interregionale programmene. I tillegg kommer regional medfinansiering i samme størrelsesorden. Interreg er således en betydelig finansieringsmulighet for fylkeskommuner, kommuner og andre offentlige aktører. På drop in-seminaret etter lunsj kan dere få høre mer om de ulike Interreg-programmene Norge er med i.

Lysbilde 6:

Interreg-programmene er i dag godt kjent og vi finner i dag et omfattende engasjement ute i alle fylkeskommunene. At Norge har deltatt i over 500 prosjekter i forrige programperiode illustrerer dette. Prosjektene er svært ulike i tematisk innretning og geografisk omfang.

For å illustrere mangfoldet vil jeg nevne noen eksempler:

- Mange av dere kjenner ”*Nordlige Maritime Korridor*”. NMK har som målsetting å bidra til forbedring av transport og sjøsikkerhet i regionene, med et særlig fokus på å flytte gods fra veg til sjø. Norge har en sterk posisjon i prosjektet ettersom alle fylkene fra Vest-Agder til Finnmark er med i NMK på en eller annen måte.

Noe av det første jeg gjorde da jeg kom til KRD i november i fjor var å møte EUs regionalkommisær Danuta Hübner for å snakke om NMK. Prosjektet er et foregangseksempel på hvordan samarbeid over landegrensener kan bidra til regional utvikling. Det er også et godt eksempel på hvorfor Norge har et godt renommé i Interreg-samarbeidet.

- Bedre øst-vest kommunikasjoner har vært et viktig innsatsområde i Interreg IIIA Nord. I programperioden har en kjørt en fysisk markedstest for *flyrute Tromsø-Luleå*, fått utredet nye vegmuligheter (*Ivalo-Kirkenes, Tysfjord*) og gjort forsøk på *bussrute Narvik-Kiruna* som ledd i et sammenhengende

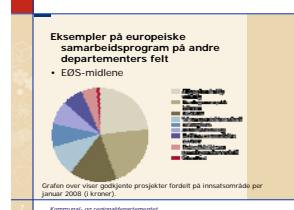
bussrutenett på Nordkalotten. Øst-vest jernbaneforbindelser både i relasjon til person- og godstrafikk er også blitt utredet. (*Partnerskap Nordkalotten; Utvikling av Nordkalottens logistikk*).

- I Interreg-programmet Kolarctic har prosjektet norsk-russisk bibliotek- og informasjonstjeneste i grenseland bidratt til å gjøre russisk litteratur bedre tilgjengelig for privatpersoner, kultur- og næringsliv, organisasjoner og institusjoner i Nord-Norge. Noen resultater: både utlån av bøker/media og bruk av informasjonstjenesten har vært meget bra. I løpet av perioden 2003 tom 2006 har vi lånt ut ca 47 000 enheter, og fått 2000 henvendelser/spørsmål. Troms har økt sine depo bestillinger med 175 % og Finnmark med 152 %.
- Grenseoverskridende fjellredning er et prosjekt for å øke sikkerheten til de som ferdes i fjellområdene i Rana og innover på svensk side. Prosjektet har bidratt til skape en rask, sikker og kostnadseffektiv grenseoverskridende fjellredning. Det har vært avholdt felles øvelser i fjellredning på begge sider av grensen i skredredning, grotteredning, elveredning og hundesøk. I tillegg til at norske og svenske myndigheter har blitt bedre kjent med hvilke ressurser som er tilgjengelig på den andre siden av grensen har prosjektet også ført til et tettere samarbeid mellom politiet og hovedredningssentralen på norsk side.

Et ønske for den kommende programperioden er at vi får se flere større, strategiske prosjekt som løper over lengre tid der en også kan involvere viktige samarbeidspartnere utenfor egen organisasjon/i andre sektorer.

Jeg har personlig veldig lyst til å få se prosjekt på reiseliv knyttet opp mot Russland. Det Nord – Norske miljøet har lang tradisjon på samarbeide mot oblastene i Murmansk, Arkhangelsk og Leningrad. Mange kommuner i nord har vennskapssamarbeid med russiske kommuner. Dette må være noe å kunne spille på!

Lysbilde 7:

EØS-midlene ble etablert av Norge, Island og Liechtenstein i forbindelse med at EU og EØS ble utvidet med ti nye medlemsland i mai 2004. Norge bidrar totalt med over 10 milliarder kroner til EUs 12 nye medlemsland, samt Hellas, Portugal og Spania fra 2004 til 2009.

EØS-midlene støtter prosjekter og andre tiltak innen områder som miljøvern, helse og barn, utvikling av menneskelige ressurser, kommunal og regional utvikling, forskning, utdanning og grensekryssende samarbeid. Midlene som Norge stiller til rådighet går til prosjekter i mottakerlandene, og det er kun aktører i mottakerlandene som kan søke om støtte fra EØS-midlene.

Det er Regjeringens klare ambisjon at EØS-midlene i tillegg til å redusere økonomiske og sosiale forskjeller innenfor EØS-området også skal bidra til å styrke

båndene mellom Norge og mottakerlandene, og skape nye arenaer for faglig samarbeid og politisk kontakt.

Lysbilde 8:

Eksempler på europeiske samarbeidsprogram fra andre departementer

KD

Livslanglæring-programmet (LLP) gir norske kunnskapsaktører fra alle nivåer store muligheter til samarbeid med partnere fra land i Europa. Deltakerne sier at internasjonalt utdanningsamarbeid er et verdifullt og styrkende komplement til nasjonal satsing og læringsmiljø. Møtet med fremmede kulturer og andre undervisningssystem har brakt med seg nye ideer og impulser. Nøkkelord er større selvstendighet, forbedrede prestasjoner og økt motivasjon til læring. Det rapporteres også om holdningsendringer og positive ringvirkninger i nærmiljøet.

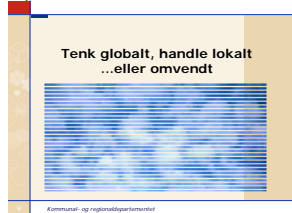
EUs rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling det største europeiske programmet Norge deltar i på bakgrunn av EØS-avtalen. Norske forskningsinstitusjoner og bedrifter har deltatt i omtrent 850 prosjekter, eller ca. 10 % av alle prosjektene i rammeprogrammet. Norge har hatt særlig god deltakelse innenfor områdene marin og maritim forskning, miljø, transport og energi. Norske forskere, FoU-institusjoner og bedrifter har fått svært mange nye nettverk og samarbeidspartnere gjennom deltakelsen.

NHD

EUs rammeprogram for konkurransevne og innovasjon, CIP har som mål å styrke innovasjon og konkurransekraft i europeisk næringsliv, skape et innovativt og inkluderende informasjonssamfunn og fremme effektiv energibruk og økt bruk av fornybar energi i Europa. CIP har et samlet budsjett på om lag 3,6 mrd. Euro for hele programperioden. Den norske kontingenten er på 625 mill. kroner i samme periode. CIP er dermed en betydelig satsing, både fra EUs og Norges side, og det er viktig å få mest mulig igjen for deltakelsen.

NHD er kontaktpunkt for **Solvit**, som er et internettbasert problemsløsningsnettverk for borgere og bedrifter i det indre marked. Systemet kan blant annet bistå borgere i EØS som opplever at deres indre markedsrettigheter ikke ivaretas i andre EØS-land. Solvit kan ta opp alle saker som angår fri bevegelse for varer, tjenester, personer og kapital slik at problemene raskt kan avklares.

Lysbilde 9:

Mitt inntrykk er at norske kommuner i økende grad setter internasjonal aktivitet inn i sin strategiske planlegging. Først og fremst gjelder dette de store kommunene, men et google-søk på ”internasjonal strategi kommune” gir 27000 norske treff. I en undersøkelse som KS gjorde blant landets fylkeskommuner, var det bare halvparten av de spurte som mente at de internasjonale aktivitetene er godt eller svært godt politisk forankret i hjemmeorganisasjonen. Et annet funn er at de som deltar ute, blir mer kompetente, men de greier ikke fullt ut å overføre denne kompetansen til dem som er hjemme i organisasjonen. Det er viktig at det internasjonale arbeidet er forankret i kommunens planverk. At lokalpolitikere fatter vedtak om hvor i verden de vil engasjere seg, og på hvilke saksområder. Det er selvsagt viktig ut fra ressursene som brukes på arbeidet, men også for å sikre at erfaringer og kunnskap kommer til nytte for kommunen.

Lysbilde 10:

Deltagelse i Interreg eller andre europeiske samarbeidsprogrammet skal ikke være noe man gjør ved siden av det ordinære utviklingsarbeidet i en kommune eller en fylkeskommune. Det skal bidra til å fremme en ønsket regional utvikling. Dette arbeidet er tuftet på strategier på lokalt og regionalt nivå, men det foregår på andre arenaer og med andre samarbeidspartnere enn i det daglige. Samtidig er det noe helt spesielt:

- Stort potensial for overføring av kunnskap fra en region til en annen
- God finansieringsmulighet
- Det er moro å jobbe internasjonalt

Uavhengig av om dere velger ulike tilnærminger i valg av ”samlivsform” med Europa; særboerskap, EØS eller medlemskap, så håper jeg at denne konferansen kan bidra til å åpne øynene for hvilke muligheter som ligger i å delta i ulike europeiske samarbeidsprogram. For de av dere som ikke har tatt skrittet ut i verden ennå, la dere inspirere. Til de av dere mer erfarne på området så håper jeg dere blir motivert til nye tak.

Lykke til i arbeidet!